

35396 Wijziging van de Spoorwegwet en enige andere wetten in verband met de wijziging van aansturing van en verantwoording door ProRail B.V. (Wet sturing en verantwoording ProRail B.V.)

Nr. 21 Brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 oktober 2024

Met deze brief ontvangt de Kamer naar aanleiding van het verzoek in de procedurevergadering van 11 september jl. een toelichting op het voornemen van het kabinet inzake de omvorming van ProRail tot zbo.

De omvorming van ProRail tot een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) heeft als doel om een wijze van aansturing en verantwoording in te richten die beter past bij de publieke taken die ProRail uitvoert en de publieke gelden die hierbij worden besteed. ProRail is belast met de ontwikkeling en het beheer van de hoofdspoorweginfrastructuur (hswi). Zij voert dit uit op basis van een wettelijke concessie. De Spoorwegwet gaat er daarmee vanuit dat ook andere organisaties dan ProRail deze activiteiten kunnen uitvoeren. Dat stemt niet overeen met de werkelijkheid. Er wordt niet geconcurrereerd tussen infrastructuurbeheerders. De hoofdspoorweginfrastructuur wordt als één geheel beheerd. ProRail heeft als enige voldoende kennis en ervaring om de ontwikkeling en het beheer van de hswi op zich te nemen.

De ontwikkeling en het beheer van de hswi is een publieke taak die ook de Kamer met grote interesse volgt. De overheid heeft zich deze taak gelet op de grote maatschappelijke belangen aangetrokken. Deze taak vraagt regie vanuit de Rijksoverheid en goede afstemming tussen beleid (IenW) en uitvoering (ProRail). Besluitvorming over wát er moet gebeuren en hóe dat moet gebeuren, zijn immers nauw met elkaar verbonden. De ontwikkeling en het beheer van de hoofdspoorweginfrastructuur kosten bovendien veel publiek geld. Het gaat om ruim 2,8 miljard Euro per jaar. De minister (staatssecretaris) en het parlement dienen op hoofdlijnen te beslissen over de wijze van besteding. ProRail en dus de minister moeten de bestedingen adequaat kunnen verantwoorden aan het parlement en de maatschappij.

In de politiek en in de sector was onder het vorige kabinet onvoldoende steun voor de omvorming van ProRail BV tot een publiekrechtelijk zbo. Dat was voor het vorige kabinet reden om te kiezen voor een minder ingrijpend alternatief: een privaatrechtelijk zbo. Deze organisatievorm biedt de mogelijkheid om de huidige organisatiestructuur (besloten vennootschap) van ProRail in stand te laten, wat minder verandering met zich meebrengt. Tegelijkertijd worden door aanpassing van de Spoorwegwet en toepassing van de Kaderwet zbo's de wijze van aansturing van ProRail en de verantwoording door ProRail beter afgestemd op de publieke taak. Het zijn van zbo brengt bovendien de toepassing van typische overheidsregels met zich, zoals de Wet open overheid. Hiermee verbetert de verantwoording aan de Kamer en transparantie naar de samenleving.

U wordt uitgenodigd het wetsvoorstel Sturing en Verantwoording ProRail spoedig te agenderen voor plenaire behandeling. Voor de behandeling van de gemoderniseerde Spoorwegwet is het van belang dat er een duidelijke richting bestaat over de positie van ProRail. Tevens moet begin 2025 gestart worden met de interne voorbereidingen voor een nieuwe beleidsrijke beheerconcessie, voor het geval de zbo-vorming van ProRail geen doorgang mocht vinden.¹ Het is wenselijk om dubbel werk te voorkomen.

De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
C.A Jansen

¹ *Kamerstukken II*, 2023-2024, 29 984, nr. 1205.